

УДК 37.01:004.8(049.32)

Приказ

Примљен 30/9/2024

Прихваћен 2/12/2024

Doi:10.5937/metpra28-53814

Иван Б. Шарчевић¹
Слађана В. Шарчевић²

Школа за основно образовање одраслих
„Обреновац“, Обреновац (Србија)

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА У ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ

Michael Paskevicius (2024): *Policy and Practice of Artificial Intelligence in Teaching and Learning at Post-secondary Educational Institutions in the Commonwealth*. Burnaby, Canada: Commonwealth of Learning, 30 pp. (електронско издање)

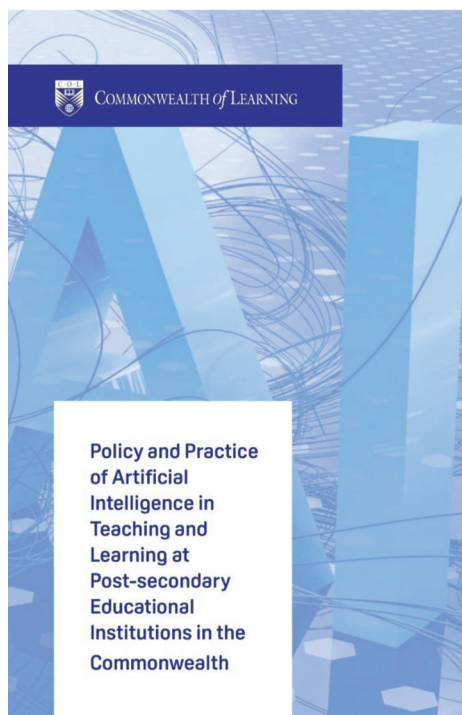
Приступ образовним технологијама се постепено градио у првим деценијама овог века. Пријемчивост међу практичарима углавном није пратила изразито брз развој новијих софтверских решења, као што ни та понуђена решења нису увек била најподеснија за свако образовно окружење. Интернет је постао неизоставан део процеса учења на свим нивоима образовања – кроз припремање предавања за наставу на даљину, при размени дигиталних садржаја и у свакодневној комуникацији уопште. Глобални приступ интернету је условио и развој најновије технологије која се потенцијалним корисницима представља уз обећање успостављања нове образовне парадигме – вештачке интелигенције (ВИ).

Извештај који је предмет овог приказа настоји да систематским путем укаже на постојеће политике и праксе које утичу на интеграцију вештачке интелигенције у рад образовних институција међу земљама Комонвелта.

Написан је на британском енглеском језику, академским стилем и прати структуру претходних публикација овог издавача тако да, осим спискова графикана, табела, скраћеница, уводне речи и резимеа на почетку, садржаја, ту се налазе и следећа поглавља која чине теоријски и методолошки део студије: *Увод, Технолошке иновације у високом образовању, ВИ у образовању:*

1 eonegt65@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-4607-1164>

2 ss.super.slaka@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0007-2806-2181>

развој љолићике, ВИ у настави и учењу, Контексти студије, Циљеви, Методологија (са припадајућим потпоглављима), Закључци и Препоруке, Референце и Додатак 1.

Уводно поглавље даје осврт на историјат вештачке интелигенције, али наводи и примере примене у пракси. ChatGPT и његова појава крајем 2022. године сматра се зачетком глобалног прихватања генеративне ВИ (енгл. *Generative Artificial Intelligence – Gen AI*). Од тог периода се разматрају начини примене у образовању, тако да генеративна вештачка интелигенција постаје предмет интересовања истраживача у свету (Mishra, Warr, Islam, 2023; Chan, 2023), а у последње време и код нас (Mandić, Mišević, Bujišić, 2024). Истиче се доступност OpenAI алата у свим земљама Комонвелта од почетка 2024. године, али се и упозорава на изазове у практичној примени (приватност и заштита података, обрада постојећих текстова и појава плагијата).

У поглављу Технолошке иновације у високом образовању аутор подсећа читаоце да је почетна одбојност образовних институција према новим технологијама већ виђена појава. Када је реч о будућности вештачке интелигенције у обра-

зовању, предвиђа се интегрисање ВИ алата са постојећим софтверима који имају дугогодишњу примену (пакет *Microsoft Office*). Предлаже се и развој курикулума у области ВИ писмености како би корисници имали највећу могућу корист од ове технологије.

Поглавље ВИ у образовању: развој љолићике приказује неке од најважнијих досадашњих иницијатива, односно извештаје и публикације о примени ВИ у образовању. На пример, Унеско је претходних година објавио публикације са упутствима за њено коришћење у наведене сврхе. У овом поглављу често се провлачи питање академског интегритета, односно приказивање радова креираних помоћу ВИ као оригиналних творевина појединаца. Закључак је да мали број институција на глобалном нивоу има било какву дефинисану политику о коришћењу ове технологије.

На крају првог дела извештаја налази се поглавље ВИ у настави и учењу. Оно описује танку границу између потенцијала ВИ и њене злоупотребе. Упозорава се на кршење етичких прописа, али се наводи и пример за етичку употребу нове технологије. Пример се односи на прецизно навођење у којим деловима рукописа се користи генеративна ВИ. Истакнуто је да би ученици требало да чувају оригиналне белешке којима ће доказати да су заиста писали своје радове.

Наредни део извештаја описује спровођење студије како би се разумело тренутно стање у домену политика и пракси повезаних са ВИ у контексту наставе и учења широм Комонвелта. Институције у развијеним земљама се налазе у различитим фазама прихватања нове технологије, а ови изазови су још већи у мање развијеним земљама Комонвелта. Истраживање је спроведено почетком 2024. године. Од укупно могуће 193, представници 100 високошколских институција одговорили су на послати упитник, највећим делом из Африке (78%).

Неки од најважнијих закључака ове студије јесу:

- 67% институција у Комонвелту користи ВИ за подршку настави и учењу у извесној мери.
- 58% испитаника који су изјавили да њихова институција не користи ВИ сугерише да особљу недостаје знање о томе како да користи ту технологију.
- 65% институција у Комонвелту нема дефинисану политику или стратегију за приступ ВИ у настави и учењу.

Близу 80% испитаника тврди да едукатори немају приступ обукама повезаним са ВИ.

Упркос ограничењима у погледу одзива испитаника, овај извештај има глобални карактер и представља јасну слику у ком правцу високошколске установе иду у сусрет примени вештачке интелигенције у настави. Кључни су изазови у погледу очувања академског интегритета и недостатка политике и јасних стратегија како ће се у будућности користити ВИ. Јасан је закључак овог рада да су академском особљу потребне одговарајуће обуке дигиталне писмености – у области ВИ како би се њен потенцијал максимално искористио.

ЛИТЕРАТУРА

- Chan, C. K. Y. (2023). A comprehensive AI policy education framework for university teaching and learning. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20(1). DOI: 10.1186/s41239-023-00408-3
- Mandić, D. P., Mišević, G. M. & Bujišić, Lj. G. (2024). Evaluating the quality of responses generated by ChatGPT. *Metodička teorija i praksa*, 27(1), 5–19. DOI: <https://doi.org/10.5937/metpra27-51446>
- Mishra, P., Warr, M. & Islam, R. (2023). TPACK in the age of ChatGPT and Generative AI. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*. DOI:10.1080/21532974.2023.2247480.